

J A R I L A P P A L A I N E N

**PIIKKI-
RYKMENTIN
RITARI**

Karisto

Helsinki

© Jari Lappalainen ja Karisto / Kustannusosakeyhtiö Otava 2025

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-49999-2

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2025

Ylikersantti Jooseppi Moilanen

”Ylipäällikkö on pvm:llä 15.5.42 nimittänyt Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi ylikersantti Jooseppi Moilasen. Ylikersantti Moilanen teki jatkosodassa kymmenen päivän aikana kaikkiaan 6 eri partioretkä tunkeutuen neuvokkuudellaan ja taitavuudellaan syvälle vihollisen varustettuihin asemiin, hankkien arvokkaita tietoja. Eräällä retkellään tuhosi hänen johtamansa partio vihollisen konekiväärin miehistöineen ja taitavasti vetäytyi tappioitta takaisin. Ollessaan tukikohdan päällikkönä Nuijamaanjärven maastossa ylikersantti Moilanen suorittamillaan partioretkillä, joiden suoritus vihollisen läheisyyden ja runsauden vuoksi oli hyvin vaikeaa, sai selville vihollisen pääpuolustuslinjan, tuhosi henkilökohtaisesti itse useita vihollisen partiomiehiä ja poisti kymmenkunta ansoiksi viritettyä haupitsin ammusta. Vihollisen alkaessa vetäytyä, seurasi ylikersantti Moilanen joukkueensa kanssa erittäin ripeästi ja valppaasti vetäytyvän vihollisen perässä ensimmäisenä, piti yllä kosketusta viholliseen ja ripeällä ja häikäilemättömällä toiminnallaan vaikutti suuresti nopeaan pääsyyn erääseen tärkeään maastokohtaan Pälli-Rättijärvi estäen siinä olevien laitteiden laajempaa hävittämistä. Samana päivänä valtasi ylikersantti Moilanen joukkueellaan yhdessä toisen joukkueen kanssa sillanpääasemat Rättijärven vihollispuolella ja piti ne hallussaan puoli vuorokautta huolimatta vihollisen vastaiskuista ja ankarasta

painostuksesta, ollen melkein vihollisen saarrosta-
Toimenpiteellä estyi erään sulun (Rättijärvi) hävittäminen.
Myöhemmin ylikersantti Moilasen johtama kaukopartio
suoritti tiedustelun Markkilan ja Patojärven välisessä maas-
tossa ja taitavan toiminnan ansiosta sai arvokkaita tietoja.
Seuraavalla kaukopartioretkellään hän joutui useaan ottee-
seen kosketukseen vihollisen kanssa, joka kerran oli saarrosta-
maisillaan partion. Hän suoritti kaikesta huolimatta tehtävän
loppuun ja toi arvokkaita tietoja. Ylikersantti Moilanen on
joukkueenjohtajana taisteluissa jatkuvasti hoitanut tehtävänsä
erittäin hyvin. Joukkuetta on käytetty poikkeuksetta komp-
panian kärkijoukkueena ja on se toiminut menestyksellä tai-
tavan ja neuvokkaan johtajansa ansiosta.”

TALVISOTA 1940

KOLING... KOLING... KOLING... kolisivat ja rämisivät korsun katossa oviaukon kohdalla metallisen langan varassa roikkuvat hälytyspurkit. Parroittuneet mustanaamaiset sotilaat hyppivät kirouksien saattelemana korsun seinämiä kiertäviltä makuulavereilta. Laverin viereen jätetyt sotilassaappaat sujahtivat hetkessä jalkaan ja lähtövalmiiksi aseteltu mantteli löysi paikan kainalosta.

– Vauhtia ukot! karjaisi joukkueenjohtaja kersantti Joo-seppi Moilanen. – Ei se vihollinen odottele!

Tovin kuluttua korsun ovi tömähti lumipenikkaa vasten ja puoli joukkueellista sotilaita juoksi ase kädessä pitkin juokshaudan jäätynyttä, lumensekaista pohjaa kohti poteroitaan. Moilanen oli juossut yhden suoran ja taittoi mutkasta seuraavalle. Joku hakkasi kirveen hamarapuolella padan pohjaa. Kuului kumahduksia ja taivaanrannassa välkehtivät kymmenet auringot, jotka kohosivat kilvan. Moilanen heittäytyi juokshaudan pohjalle, käpertyi kuivuneen männyntaimen lailla ja odotti räjähdystä hetkenä minä hyvänä. Taivaalta alkoi sataa ison nyrkin kokoisia mötiköitä, jotka maahan iskeytyessään veisivät miehen mukanaan, jos kohdalla sattuisi olemaan. Moilanen tunsu tärähdyksiä mahansa alla. Hänen korvansa menivät lukkoon sillä sekunnilla ja selässä tuntui iskuja kivien ropistessa taivaalta kuin rankkasade. Vihollisen heitti-

mistö paukautti voimalla keskitystään. Kranaatit tipahtelivat tukikohdan takapuolelle, heittivät kottikärryittäin mutaliejua ilmaan ja hävittivät lumivaipan kuin alkukesän aurinko mutta nopeammin. Keskityksen suunta kaikkosi ja kivien sekä mullan vuoraama Moilanen ponkaisi juoksuun. Moilassen edestä nousi kaksi sotamiestä, jotka pujahtivat sirpaleiden rei'ittämän juoksuhaudan mutkasta tuliasemaansa.

Kersantti Jooseppi Moilanen juoksi pieksusaappaan pohjat lunta ja jäätä heittäen johtamispaikalleen. Hän survaisi manttelin hihasta revityn karvahatun päähänsä kokardin jäädessä osoittamaan sivulle. Kypärä lennähti karvahatun päälle ja manttelin helmat heilahtivat hänen suojautuessaan pakkaselta. Takin taskusta kopatut rukkaset sujahtivat käteen, ja aseensa perä painautui olkapäätä vasten. Hengityshuurun takaa Moilassen totiset silmät sahasivat etumaastoa, ja kranaatinheitinheittämisen keskityksen jättämä pelko kuljetti kylmiä väreitä pitkin pakkastuulen vihmomaa selkäpiitä. Moilanen seurasi vihollisen etenemistä avorivissä. Hitto niitä on paljon. Mutta tiiviissä ryhmityksessä tulevat, kuten aina. Kovapäisiä ovat, kun eivät oppineet eilisestä hyökkäyksestä mitään. Pian alkavat vihollisen hautamontut täyttymään.

Vihollisen ampuma tulivalmistelu oli siirtynyt yhä enemmän syvyyteen. Puna-armeijan joukot etenivät kolmesataa metriä leveässä ketjussa, miehet liikkuvat lähes kylki kyljessä. Pakkasen aiheuttamat hengityshuurut nousivat taivaalle kuin savu nuotiosta, näky oli pelottava. Sotilaiden piippalakit sojottivat kohti kuun valaisemaa taivasta, aseet tiukasti käsissä ja välkehtivät pistimet eteen suunnattuna. Joka kolmannen ryhmän välissä käveli karvakaulukset pystyyn nostanut neuvostoupseeri, kädessään pistooli. Vihollisen hyökkäysrintama lähestyi paikkaa, jossa kymmenet lumenpeittämät mytyt kertoivat edellisen päivän epäonnistuneesta hyökkäyksestä. Vihollissotilaiden jäätyneet ruumiit peittivät etumaastoa,

muutamat kädet ja jalat osoittivat epämääräisissä asennoissa kohti taivasta.

Vielä vähän... vielä vähän, Moilanen hoki itsekseen ja pudotti rukkasen oikeasta kädestä. Etusormi hakeutui liipaisinkaaren sisälle silittäen kylmän metallin pintaa. Sormi koukistui poistaen etuvetoa milli milliltä. Vihollisen sotilaat hypivät jäätyneiden ruumiiden ylitse ja jatkoivat uhmakasta etenemistään kohti suomalaisten puolustuslinjaa. Rivistön ensimmäiset sotilaat alkoivat olla sadassaviidessäkymmenessä metrissä, kun Moilanen karjaisi:

– TULTA!

Valo kohosi kuutamotaivaalle ja reilut kolmekymmentä asetta rätisi, tärisi, papatti ja paukkui suomalaisjoukkueen aloitettua ties monennenko torjuntataistelun. Moilanen ampui ja seurasi samalla vihollisjoukon liikkeitä ja suuntia. Yhtä aikaa hän kuunteli korva tarkkana oman joukkueensa taistelua. Konekivääri papatti läheisessä pesäkkeessä vyöt helähdellen. Väliin kuului pitkä pärinä pikakiväärin pyörittäessä levylautasta. Konepistoolit ja pystykorvakiväärin suolsivat luoteja tasaiseen tahtiin. Moilasan joukkueen lähettämä luotimuuri pakotti vihollisen suojautumaan lumivallien, kivien, puiden ja jäätyneiden ruumiiden taakse. Kalman koura oli pyyhkäissyt vihollisjoukossa ja se sai pelon leviämään kulovalkean tavoin. Neuvostoupseeri ampui pistoolilla ilmaan ja huusi komentoja saadakseen joukkonsa etenemään. Upseerin nähtyä tämän tehottomaksi laskeutui pistoolin piippu lähimpien ryhmien tasalle ja sormi puristeli liipaisinta kiivaaseen tahtiin. Pistoolin luodit nostattivat lunta miesten vierestä ja tämä sai muutamia sotilaat syöksymään eteenpäin. Jokaisella syöksyllä joku vihollissotilas kohtasi matkansa päin. Rivistö harveni harvenemistaan. Hangen sisästä kuului tuskaisia karjaisuja luodin löytäessä tiensä perille. Lumen valkea pinta muuttui punaisen värin peittämäksi haavoittuneiden pyöriessä tuskissaan.

Moilasen vieressä pikakivääri pärisi pitkään ampujan saadessa vihollisupseerin tähtäimeensä. Moilanen näki, kuinka pitkän pärinän päätteeksi neuvostoupseeri karjui tuskissaan luotien puhkaistessa turkin ja pureutuessa ihon alle. Upseeri makasi maassa kyljellään vasemman käden painaessa punertavan värin saanutta turkistakin pintaa. Oikea käsi nosti pistoolia, kunnes se lopulta putosi hankeen. Neuvostoupseerin molemmilla puolilla syöksyi rivi sotilaita. Nähdessään upseerin kuoleman lähtivät nämä lähimmät kymmenkunta vihollissotilasta juoksemaan päättömän pakokauhun vallassa kohti takamaastoa. Perääntyjistä kuuden sotilaan matka loppui muutamahan askeleeseen suomalaisten lähettämien luotikuurojen tavoittaessa heidät. Kotvasen kuluttua loputkin vihollissotilaat huomasivat etenemisen johtavan varmaan kuolemaan. Puna-armeijan joukot aloittivat irtautumisen. Suomalaisten aseet taikoivat kuin viimeistä päivää harventaen vihollisjoukkoa entistään. Kuolemaa tekevien karjaisut ja haavoittuneiden itku sekä äänekäs vaikerointi etumaastossa kaikuivat kersantti Jooseppi Moilasen korvissa. Omiltakaan tappioilta ei vältytty. Moilanen oli kuulevinaan sotamiehen huudon, auttakaa, auttakaa, minuun sattui, Moilanen, Moilanen, Moilanen...

2

HYTTILÄ

– Moilanen, Moilanen.

Kiven päällä ajatuksissaan, silmät suljettuina istuva Moilanen säpsähti ja katsoi pisamaposkista Simolaa, joka seisoi muutaman askeleen päässä.

– Taisit olla kaukana, kersantti Simola kysyi.

– Siis missä?

– Niin, et tuntunut tässä maailmassa hetkeen olevan.

– Ai... Juu kaukana olin, Kuhmossa asti. Joskus nuo talvisodan taistelut puskevat mielen päälle tuoden mukanaan painajaisiakin.

– Sama se minulla. Eivät mielestä millään lähde.

Simola oli pienen hetkisen hiljaa ja jatkoi:

– Joukkue on valmiina hyökkäysharjoitukseen.

– Selvä, Moilanen tokaisi ja katseli ympärilleen.

Ylikersantin silmien edessä avautuivat Hyttilän hiekkakan-
kaat. Hyttilä sijaitsi kymmenen kilometriä Vainikkalasta län-
teen. Moilanen nousi kiveltä ja katsoi hevosen hidasta käyntiä
läheisellä hiekkatiellä. Hevosen perässä oli kärryt täynnä ko-
din irtaimistoa. Vanha mies piteli suitsista rauhallisin ottein.
Kärryssä tavaroiden seassa, paksujen huopien päällä istui nai-
nen kahden lapsensa kanssa. Pian hevonen kärkeineen hävisi
lännen suuntaan, puiden peittämän mutkan taakse. Joosepin
ajatuksiin työntyi puoliso Karin sekä lapset, jotka hän oli

hyvästellyt pari viikkoa aiemmin. Moilanen hymähti muis-
taessaan poikansa Sulon. Joosepin ollessa tekemässä lähtöä ko-
toaan Itistä, Vuolenkosken voimalaitoksen kupeesta, oli Sulo
tuvan ovella tuumannut huolehtivansa talosta ja pikkusiskos-
taan Eijasta. Sulo oli yhdeksän vuoden ikäinen ja Eija neljän.

Kuumana helottava aurinko porotteli pilvettömältä taivaal-
ta ja sai harmaan kenttätakin liimautumaan Moilasan selkään.
Hän aukaisi takin kolme ylintä nappia ja pyyhkäisi suikan reu-
nalla otsan pinnalta norona laskeutuvaa hikeä. Moilanen käveli
puiden vähäisestä varjosta aukean reunaan ja pysähtyi neliri-
vissä seisovan joukkueen eteen. Hän katsoi joukkuetta, jon-
ka oli nähnyt ensimmäisen kerran vajaa pari viikkoa aiemmin
18. kesäkuuta 1941 Artjärvellä, jossa luutnantti Kahilan kuudes
komppania oli perustettu. Sotajoukkoa katsellessaan Moila-
selle palasivat mieleen pataljoonan komentajan vakavat sanat,
joita koko pataljoona oli ollut kuuntelemassa. Luumäellä Mul-
tialan kartanon pihalla, siellä komentaja oli puheensa pitänyt.
Komentaja oli kertonut Saksan ja Neuvostoliiton olevan so-
dassa. Puheensa lopuksi hän oli korostanut mitä velvollisuuk-
sia tämä aika suomalaisille miehille asettaa. Velvollisuuksia,
Moilanen mietti. Tässä sitä ollaan niitä velvollisuuksia täyttä-
mässä. Ylikersantin miettelias katse kiersi miehiä ja tutki jou-
kon aseistusta.

Neljä ryhmää, jokaisessa konepistooli, pikakivääri ja liuta
kivääreitä, Moilanen mietti jakatsoisotilaita tarkoin silmin. Kat-
se jäi kaipaamaan konekivääriä, jonka olisi mielellään toivonut
näkevänsä joukon jatkeena. Moilanen asetteli suikan päähänsä,
tyypilliseen tapaansa osin oikean korvan päälle. Kolmekym-
mentäneljävuotias Suomussalmella syntynyt kapeakasvoinen
ylikersantti alkoi puhumaan rauhalliseen tapaansa:

– Harjoituksen aiheena on joukkueen hyökkäys. Yhtä
asiaa haluan korostaa: suoja edellä. Tarkoitin tällä sitä, että
puu, kanto, kivi, sammalmätäs tai mikä tahansa vastaava,

jonka maastossa näette, niin sen suojaan ja nopeasti. Tämän kun muistatte sateessa, savussa, sumussa tai seitsemän ponttikapullon simassa niin se saattaa pelastaa teidän henkenne. Moilanen levitti kätensä ja komensi joukon avoriviin. Pienen tohinan ja sotamiesten kiroilun jälkeen oli Moilasen vasemmalla puolella kaksi ryhmää ja oikealla puolella saman verran.

– Asemaan!

Miehet heittäytyivät maahan ja ottivat ampuma-asennon. Moilanen tarkasti ryhmytyksen ja siirrätti muutaman miehen parempaan paikkaan. Joukkueen edessä avautui Hyttilän hiekkakangas ja harvapuinen punertavarunkoinen mäntymetsä, jonka seasta pilkotti muutama kuution kokoinen kivi sekä kelottunut kanto. Moilanen huusi käskyn:

– Ykkönen tukee, muut syöksyen eteenpäin!

Alikersantti Lanka karjui naama punaisena: ampukaa, ampukaa, ampukaa. Ensimmäisen ryhmän sotilaat tähtäsivät tähtämien lävitse ja painoivat liipaisinta pohjaan. Kolme muuta ryhmää syöksyivät ryhmänjohtajiensa tasalla. Moilanen juoksi syöksyvien sotilaiden keskellä ja antoi ohjeita paremmasta suojasta. Pikakiväärimies Rummukaisen nähdesään Moilanen karjaisi:

– Pikakivääri harjanteelle tulitukeen!

Moilanen seurasi sotamies Rummukaista, joka juoksi saapaat hiekkaa pöllyttäen harjanteelle. Kohta pikakivääri seisoi etujalkojen varassa. Rummukainen tarttui aseesta kiinni leipälapion kokoisilla käsillä ja vieressä makaava sotamies oli valmiina ojentamaan uutta rumpulipasta. Rummukaisen pikakiväärin piippu sahasi edestakaisin. Tämän huomattuaan Moilanen karjaisi:

– Muut tukee, ykkönen syöksyen eteenpäin!

Kolme ryhmää sotilaita makasi ampuma-asennossa ja painoi liipaisimia kiivaaseen tahtiin. Ensimmäinen ryhmä oli ottanut kolme syöksyä ja päässyt muiden ryhmien tasalle.

Puolen tunnin verran oli ehtinyt Moilanen joukkuettaan harjoituttaa, kun aurinkoinen taivas musteni. Moilanen seisoi paikallaan kuin patsas ja katsoi taivaalle idän suuntaan. Hetken hän mietti, voiko tämä olla totta. Sitten suu avautui ja ääni pääsi ilmoille.

– Ilmasuojaan! Ilmasuojaan! Moilanen karjui niin, että lommoposkisen ylikersantin poskipäät pullistuivat sentin verran.

Asemassa makaavat miehet pinkaisivat juoksuun ja heittäytyivät mäntymetsän reunalla sakean taimikon suojaan ja painoivat kasvot maahan. Pian pommikoneiden voimakas jyrynä täytti alueen. Vihollisen pommikonelaivue lensi paikan ylitse jatkaen Taavetti–Utti-alueiden suuntaan. Kohota moottorien pauhu hiljentyi ja viimeiset koneen pyrstöt katosivat taivaanrannan taakse. Sieltä täältä alkoi nousta pelokkaan näköisiä sotilaita, jotka kaula kaarella tuijottivat pommikoneiden perään. Miehet liikkuivat epävarmoin askelin, silmiä taivaalta kääntämättä, ja kokoontuivat Moilasan ympärille.

– Kaksikymmentäneljä pommikonetta, huusi kovaan ääneen joukkueen huumoriveikkona tunnettu konepistoolimies Sivonen.

– Kyllä oli koneita, saakeli sentään, sotamies Askola säesti vierestä. Askolan lakin alta pilkistivät vitivalkoiset hiukset, jotka korostivat entisestään vitivalkoiseksi valahtaneita kasvoja.

– Ajatelkaahan jos luukut olisivat avautuneet, sotamies Kärkkäinen julisti suureen ääneen. Kärkkäisen leuankärjessä oli vekki ja nenänvarressa pieni kyhmy. Molemmat muistoja talvisodan taisteluista.

Moilanen katsoi pommikoneiden perään ja tuumasi vakava ilme kasvoillaan:

– Eiköhän tuo hyökkääminen tälle päivälle riitä. Luulen että kohta saadaan harjoitella patruunoiden kanssa.

Miesten lähtiessä kohti telttä-aluetta tuli paikalle kompanian päällikkö luutnantti Kahila.

– Melkoinen laivue, Kahila totesi.

– Kaksikymmentäneljä, miehet olivat laskeneet.

– Onneksi kohde oli muu kuin nämä Hyttilän kankaat.

– Utti? Moilanen arvuutteli. – Saksalaisten koneet käyttävät kenttää.

– Luultavasti, Kahila sanoi ja jatkoi sitten: – Huomenna aamulla kahdeksalta lähtö. Kuorma-autot tulevat tälle alueelle. Onhan paikka perillä selvä?

– Selvähän se. Lyijyn maastoon, Moilanen tokaisi. – On siellä tullut joku kerta liikuttua.

– Rajan hommissako?

– Niissäkin, sanoi jo seitsemäntoistavuotiaana rajasotamiehenä aloittanut ja myöhemmin varusmiespalveluksen jälkeen rajamieheksi jäänyt ylikersantti.

Samassa molempien päät kääntyivät tapittamaan taivasta, josta kuului suhinaa ja ujellusta. Muutaman sekunnin päästä Moilasan suu avautui ja ilmoille pääsi jälleen karjaisu:

– Ilmasuojaan!

Moilanen ja Kahila syöksyivät puun vieressä olevien kivien väliin ja kurkkivat pelokkaina äänien suuntaan. Hetken päästä vihollisen kolme hävittäjää teki uhkaavan näköisiä syöksyjä kohti majoitusaluetta. Hiekkakangas ja kuiva sammal ryöpsähtivät voimalla ilmaan hävittäjän konekivääreiden päästellessä vihaisia luotikuuroja. Moilanen näki, kuinka yksi teltoista rämähti maan pintaan luotiryöpyn katkaistessa keskisalon kuin kuivan oksan. Hävittäjät tekivät kolme ärhääskää iskua, joista kuin ihmeen kaukana selvittiin ilman tappioita. Hävittäjien kadottua idän suuntaan vaelsivat kauhistuneet miehet hatarin askelin kohti telttä, joka oli joutunut vihollisen hävittäjien maaliksi.

Samaan aikaan idästä kuului räjähdysten ääniä. Joukkueellinen sotilaita katsoi Vainikkalan suuntaan, jossa muuta-

mat kirkkaat räjähdykset kertoivat tykistön ammusten kohdanneen maan pinnan.

– Nyt se sitten alkoi ja toden teolla, Moilanen tuumasi Kahilalle.

3

LYIJYNEN

Heinäkuun 6. päivän aamuyönä Moilasen joukkue marssi Hyttilästä kuusitoista kilometriä Lyijynen maastoon, kahden kilometrin päähän Haapajärven kylästä, ja ryhmittyi kompanian etuvarmistukseen. Ryhmituksen etupuolella rajalinjan tuntumassa oli Keskisaaren kylä, jonne oli matkaa vaivaiset pari kilometriä.

Moilanen oli kaivamassa poteroaan, kun paikalle kiirehti komppanian päällikkö luutnantti Kahila. Kahila seisoi hetken kuin sanoja etsien ja katsoi Moilasta, joka nosti lapiollisen multaa ja asetti sen ampuma-aukon etureunaan. Moilanen iski lapion suojavallin päälle pystyyn, kääntyi Kahilan suuntaan ja tokaisi:

– No kakistahan ulos.

– Jooseppi, nyt olisi hyviä hommia tiedossa, päällikkö tokaisi hieman hengästyneellä äänellä.

– Jos ne hyviä olisi niin tuskin tänne niitä juoksisit jakamaan, Moilanen hymähti.

Päällikkö naurahti Moilasen sanoille, laskeutui polvilleen poteron takareunaan ja kaivoi kartan esille.

– On, on ja tosi hyviä, päällikkö toisteli naama leveässä hymyssä.

Moilanen seisoi vyötäröään myöten poteron pohjalla, nojasi kyynärpäillä poteron takareunan pehmeään multaan ja katsoi kun Kahila piirsi kynällä soikion karttaan ja sanoi:

– Tuon alueen tiedustelu. Pataljoonan käsky. Kilometrin levyinen kaistale rajalinjalla, suoraan meidän komppaniamme puolustuskeskuksen edessä.

Moilanen otti oman kartan esille ja taitteli sitä hetken ajan. Sitten ylikersantti piirsi ympyrän karttaansa ja tokaisi:

– No hyvästä en tiedä mutta hommahan se tuokin on.

– Sinulla on eniten kokemusta partioinnista ja tiedustelusta. Jo talvisodassa kiersit vihollisen ryhmytyksessä ja jopa kauempanakin.

– Niinhän sitä tuli kierrettyä, Moilanen sanoi. – Harvoinhan sitä ulkomaille pääsee, joten kyllä tähänkin tarjoukseen on tartuttava.

– Hienoa, arvasin että sinuun voin luottaa.

– Sopiiko että otan vain pari ukkoa mukaani, Moilanen kysyi.

– Sinähän sen parhaiten tiedät. Pääasia on, että tehtävä tulee hoidettua.

– No sitten mennään pienellä partiolla ja seuraavalle lisätään miehistystä, kunhan alue ja miehen mentävät reiät alkavat tulla tutuiksi, Moilanen totesi.

– Mille seuraavalle? päällikkö kysyi ihmetellen.

– Seuraavalle ja sitä seuraavalle. Ja taas sitä seuraavalle. Näin se partiointi alkoi talvisodassakin. Vähän väliä kävimme kurkimassa naapurin touhuja ja naapuri meidän.

Kahilan lähdettyä Moilanen käveli konepistoolimies Sivosen poteron taakse ja otti hänet mukaansa. Kaksikko jatkoi toisen ryhmän pesäkkeeseen, josta konepistoolimies Kärkäinen liittyi mukaan. Nähdessään Simolan, pitkän lähes satayhdeksänkymmentäsenttisen miehen hujopin, Moilanen huudahti:

– Simola, katsele joukkueen perään sillä välin, kun piipahdamme rajan takana.

– Tämä selvä. Pitäkäähän varanne. Siellä on liipaisinherkkiä piippalakkeja linjan täydeltä.

Moilanen levitti kartan sammalkankaalle ja pyysi kaksikkoa tulemaan lähemmäksi:

– Edetään Rakkolanjoen ja Keskisaarentien välistä kangasta rajalinjalle saakka, jonne matkaa noin pari kilometriä, Moilanen selosti puukonkärki kartanpintaa viistäen.

Konepistoolimiehet Sivonen ja Kärkkäinen tapittivat silmät ammollaan karttaa ja kohta silmät siirtyivät tuijottamaan ylikersanttia, joka jatkoi rauhalliseen tyyliinsä.

– Keskisaaren kylän kohdalta rajan ylitse ja siitä hiippailaan kuin maahiset linjansuunnassa käsketty kilometri.

– Onko siellä paljonkin vihollista? Sivonen kysyi epävarmalla äänellä.

– Sitä mennään selvittämään, Moilanen totesi. – Mutta uskoisin vartiopaikkoja olevan pitkin rajalinjaa.

– Jos taisteluun joudutaan, niin tulivoima on kyllä pelottavan pieni, Kärkkäinen totesi ja nosti konepistooliaan.

– Niin on ja siitä syystä hiippaillaan kuin aaveet yössä. Paljastumatta.

Kaksikko nyökkäili jännittynyt ilme kasvoillaan. Moilanen katsoi sotamiehiä vuoron perään ja totesi mielessään valinneensa oikeat miehet tehtävään. Kyllä näiden kanssa pärjään, molemmilla kokemusta jo talvisodasta.

Myöhemmin kolmikko makasi sammalmättäikössä kaksikymmentäsenttisten varpujen ympäröimänä.

– Siinä se rajalinja on, Moilanen kuiskasi.

– Pelottavan hiljaista, Sivonen supatti.

Moilanen kuunteli hetken päästä käännettäen ja sanoi sitten hiljaisella äänellä:

– Mennään ryömien eteenpäin.

Moilanen lähti etenemään kärjessä ja kaksikko hänen takanaan paineli kyynärpäitä ja polvia sammalikkoon, konepistooleiden heiluessa poikittain edessä. Kolmikon päästyä

linjan ylitse kuului oikealta vihollissotilaiden äänestä keskustelua. Moilanen pysähtyi paikalleen ja vilkaisi taakseen, jossa kaksi sotamiestä makasi litteänä kuin pannukakku. Hän näytti kädellä äänen suuntaan ja heti perään uutta suuntaa etuviistoon vasemmalle. Kolmikko lähti ryömimään etäämmälle vihollisen vartiopaikasta. Heidän ryömittyyään kolmekymmentä metriä kuului vasemmalta puheen molotusta. Moilanen pysähtyi kuuntelemaan ja mietti otsa kurtussa vihollisen vartiopaikkojen sijainteja. Ehkä tästä mahdollistaan, jos kolmatta vartiopaikkaa ei vastaan tule. Kohta joukkueenjohtajan käsi liikahti sammaleen pinnassa ja näytti takaisin etuoikealle. Sata metriä ryömittyyään partio laskeutui painanteeseen, jonka suunta oli itään. Moilanen jatkoi painanteen pohjaa muutamia satoja metrejä, kunnes näki edessään Rakkolanjoen välkehtivän pinnan. Hän makasi mahallaan ja odotteli kaksikkoa, joka lähestyi sammal rapisten.

– Hitto kun oli tiheästi miehitetty, sotamies Sivonen kuiskasi ja katsoi Moilasta hikiset kasvot kalpeina.

– Niinhän se tahtoo olla, kun rajaansa valvovat, Moilanen supisi. – Mutta hyvinhän tuosta mahdolluttiin tulemaan. Ukon mentävä reikä riittää.

– Toivottavasti osataan samoja jälkiä takaisin, sotamies Kärkkäinen kuiskasi jännityksestä värisevällä äänellä.

– Tämä painanne kun löydetään, niin reitti on selvä, Moilanen totesi. – Nyt jatketaan vähän matkaa syvyyteen ja sitten kilometrin verran pohjoiseen.

Moilanen nousi ylös, kopisteli pussihousun puntteja ja lähti etenemään kärjessä. Ylikersantti eteni varovaisesti, muutamia satoja metrejä kerrallaan ja pysähtyi kuuntelemaan hiljaista, jyhkeiden mäntypuiden ympäröimää kesäyön korpea. Kiire pois, Moilanen mietti, niin henki säilyy. Partio eteni jälleen hiipien samaisen muutaman sadan metrin matkan ja pysähtyi kuuntelemaan korva tarkkana, hengitystä pidättäen. Puiden

muodostamat varjot saivat maaston näyttämään entistä pelottavammalta. Jännitys oli koko ajan läsnä ja sen tunne kihelmöi miesten vatsan pohjalla.

Moilanen arvioi edenneensä riittävästi syvyyteen ja käänsi suunnan kohti pohjoista. Partion vasemmalla puolella rajalinja kulki samassa suunnassa.

Kotvasen edettyään Moilanen pysähtyi ja nosti oikean kätensä merkiksi. Hän siirtyi petäjän juurelle, laskeutui toisen polven varaan ja tähysti ase valmiina. Takana kuului vähäistä rapinaa, kun sotamiehet konttasivat konepistooli kaulassa roikkuen. Moilanen tuijotti jännittyneenä ympärilleen. Sitten katse laskeutui maahan, muutaman metrin päähän, jossa saappaiden painama jotos kulki. Linjalta kohti itää, Moilanen mietti tarkkaillessaan jotoksen suuntaa. Hänen mieleensä palasivat lumeen painuneet polut, joihin hän oli törmännyt talvisodan alussa tekemillään partiomatkoilla. Moilanen vilkaisi jotosta rajalinjan suuntaan, sitten pää kääntyi itään. Tuolla jossain on majoitusalue, josta vaihtavat miehiä rajalinjan vartiopaikoille. Moilanen mietti jatkaisiko suoraan kohti pohjoista. Uteliaisuus vei kuitenkin voiton ja ylikersantti lähti etenemään itää kohti jotosta seuraten.

Pian edessä kohosi harjanne, jonka taakse kymmenien saappaiden sotkema jotos johti. Moilanen siirtyi satakunta metriä oikealle ja ryhtyi hiipimään mäntyjen suojassa kohti harjanteen päällistä. Viitisen metriä ennen harjanteen yläreunaa kolmikko ryömi maha maata viistäen. Kolme jännityksen täyttämää silmäparia työntyi ylös kanervikon seasta. Nopea kurkistus riitti näkemään supassa olevat havumajat. Moilanen nosti päätä uuteen tähystykseen. Ylikersantin parransänki ja kapea leuka hankasi sammaleen pintaa silmien tutkiessa supan aluetta.

– Seitsemän havumajaa, Moilanen kuiskasi.

Moilanen katsoi Sivosta ja Kärkkäistä, jotka pitivät posken

tiukasti sammaleessa. Sitten ylikersantin pää kääntyi ja silmät tarkastelivat ympäristöä miettien. Polkuun on riittävästi matkaa ja takana suojaa irtautumiseen.

– Katsellaan tässä hetki, Moilanen kuiskasi.

Kolmikko nosti silmät tähytyskorkeuteen ja seurasi viholisen yöllisiä touhuja. Yksi sotilas seisoi havumajojen keskellä, ase olallaan ja silmäili ympäristöä vartiomiehen elkein. Kohta havumajan oviaukolla näkyi liikettä ja pian sotilas laahusti muutaman metrin päähän majasta ja laski vesikuorman nuoren näreeseen juurelle. Tovin kuluttua vartiossa oleva sotilas käveli suomalaiskolmikkoon lähinnä olevan majan oviaukolle ja työnsi päänsä majan sisälle. Vartiomies huudahti sisällä oleville ja palasi takaisin omalle paikalleen. Hetken kuluttua kaksi unista sotilasta kömpi majasta ulos. Kaksikko venytteli selkäänsä, siirtyi koivurangoista kyhätyn asetelineen kohdalle ja otti kiväärin olalleen. Kaksikko noukki pakit maasta, sytytti savukkeet ja lähti kävelemään jotosta ylöspäin mahorkan savu perässä leijaillen.

– Vetäydytään, Moilanen supisi ja lähti ryömimään rinnettä alaspäin.

Kolmikko heilutteli kyynärpäitä ja polvia rivakin ottein laskeutessaan kanervikon uumenissa kohti harjanteen alareunaa. Suojan ollessa riittävä Moilanen pomppasi ylös ja juoksi kohti linjaa. Pari sataa metriä edettyään Moilanen muutti suunnan kohti pohjoista ja harppoi pitkin askelin eteenpäin. Kohta edessä näkyi painanne, jonka suojaan hengästynyt kolmikko rojahti.

– Havumajoilta vaihtavat ukkoja linjassa oleviin vartiopaikkoihin, Moilanen kuiskasi.

– Paljonkohan yhdessä majassa oli ukkoja? Sivonen kysyi.

– Olisiko kymmenkunta, Moilanen arvioi.

– Seitsemänkymmentä sotilasta, Kärkkäinen tuhahti.

– Hyvä ettei paljastuttu, olisi meinaan tullut kilpajuoksu.

Kolmikko jätti taakseen havumajat ja jatkoi tiedusteltavan alueen suunnassa kohti pohjoista.

Kymmenkunta minuuttia oli edetty, kun Moilanen tuijotti seuraavaa saappaiden sotkemaata uraa:

- Jälleen uusi jotos linjan suunnasta kohti havumajoja.
- Tiheästi ovat rajalinjan miehittäneet, Sivonen kuiskasi.
- Kyllä sieltä aina muutama sata metriä tyhjää korpea löytyy, Moilanen supatti.

Kolmikko jähmettyi muutamaksi sekunniksi paikalleen kuin patsaat. Linjan suunnasta kuului äänestä puhetta. Moilanen etsi haukan lailla lähintä suojaa. Kohta silmät osuivat sammaleen peittämään kolmeen kalliolohkareeseen. Saappaan kärjet suhisivat ja varvut viilsivät varren pintaa kun kolmikko juoksi kohti louhikkoa. Nopea syöksy ja muutaman metrin ryömiminen päätti kolmikon matkan. Sydämet kiiwaasti takoen maattiin hievahtamatta kolmen lohkareen suojassa. Aseiden piiput työntyivät varvikon välistä osoittamaan jotosta. Vihollisen äänekäs keskustelu voimistui voimistumis-taan. Kolmikon asemasta oli jotokselle matkaa vain seitsemänkymmentä metriä.

– Nyt ukot liipaisinsormi kurissa, Moilanen supisi kaksikon suuntaan. – Tuli avataan käskystäni.

Moilanen erotti sotilaiden puheen selvästi. Isompi osasto, hän mietti ja työnsi varmistimen pois. Tuokion kuluttua ensimmäinen sotilas tuli näkyviin. Sotilaalla oli koppelakki päässä ja vyöllä roikkui narun päässä pistooli ilman koteloa. Hänen takanansa marssi kolmenkymmenen sotilaan osasto aseet olalla. Moilanen suuntasi aseensa kohti kärjessä astelevaa upseeria. Tähtäimet liikkuvat upseerin keskivartalon kohdalla. Yksikin utelias katse tähän suuntaan niin kuolema sinut korjaa, Moilanen mietti itsekseen ja koukisti etusormea liipaisimen pintaan. Sivosen vasen käsi piteli tiukalla otteella rumpulippaasta, tähtäimien liikkeessä muuta-

mia millimetrejä hengityksen tahtiin. Vihollisjoukko jatkoi kohti itää häviten puiden katveeseen. Moilasan sormi varmisti aseensa. Muutaman hiljaisen minuutin päästä hän kaivoi kartan taskustaan ja mittaili kuljettua reittiä. Sitten ajatukset siirtyivät rajalinjaan. Edellinen jotos johti luultavimmin vartiopaikalle, jonne ne kaksi sotilasta olivat matkalla. Tällä kohtaa saattaa olla pesäke tai jopa tukikohta, kun noin isoja osastoja liikkuu. Voisiko olla tukikohta, Moilanen mietti. Kolmekymmentä sotilasta, ylikersantti pohti kuumeisesti, kyllä siellä jotain ryhmänpesäkettä suurempaa on. Kohta kynä pyöräytti ympyrän karttaan, rajalinjan tuntumaan. Moilanen taitteli kartan taskuun ja kuiskasi:

– Tehdään vielä puolen kilometrin lenkki pohjoiseen ja sitten takaisin Rakkolanjoen tuntumaan, josta linjan yli omalle puolelle.

Vuorokautta myöhemmin kellon lähestyessä puolta yötä Moilanen ryömi toistamiseen vihollisen vartiopaikkojen välissä samat sotamiehet Sivonen sekä Kärkkäinen kannoillaan. Ryömiessään Moilanen mietti käyntiään komppanian komentopaikalla edellisen yön tiedustelureissun tiimoilta. Kolmenkymmenen vihollissotilaan joukko, oli Kahila innokkaana hokenut kuunnelleessaan Moilasan selostusta. Moilanen tiesi tiedon tavoittaneen myös pataljoonan komentopaikan, sillä alue oli kiireellä käsketty tiedustella uudelleen.

Moilanen pysähtyi ja tutki mustikkavarvikkoa löytääkseen edellisenä yönä käyttämänsä reitin. Kivi, jonka hän näki edessään, näytti tutulta. Moilanen jatkoi ryömien kiven viereen ja katsoi varvikkoa, joka oli taittunut ryömijän alta. Nyt ollaan samalla reitillä, hän mietti ja kuunteli vartiopaikkojen suuntaan. Oikealta kuului ääniä. Sata metriä, Moilanen arvioi, korkeintaan. Hän kurkisti olkansa ylitse ja näki kaksikon nojaavan kyynärpäillä sammaleeseen jännittynyt ilme kas-

voillaan. Moilanen kurkisti edessä alas taittunutta aluskasvillisuutta ja mietti suuntia. Tästä vain vähän matkaa etuvasemmalle niin ei törmätä vasemmanpuoleiseen vartiopaikkaan, mikäli ne nyt samoilla paikoilla olisivatkaan.

Moilanen ryömi kymmenen metriä ja ihmetteli kun vartiopaikalta ei kuulunut hiiskaustakaan. Ei haissut mahorkkaa, ei kuulunut ääniä. Jos tuolla edelleen ovat niin asiansa osaaavat, toisin kuin oikealla ollut vartiopaikka, josta ääniä oli kantautunut. Moilasen takaa kuului kolahdus, kun Sivosen konepistoolin rumpulipas raapaisi sammaleen kätkössä olevan kiven pintaa. Hiljaisuus ympärillä sai äänen kuulostamaan aseiden laukaukselta. Moilanen jähmettyi paikalleen, painoi leuan sammaleen sisään ja odotti. Vasemmalla olevasta vartiopaikasta kuului huudahdus. Siihen vastattiin oikeanpuoleiselta vartiopaikalta. Moilanen käänsi päätä leuka sammalta raapien ja varmisti että kaksikko pysyisi paikallaan. Pahinta mitä voisi sattua olisi että jompikumpi konepistoolimiehistä lähtisi irtautumaan, ylikersantti pohti maatessaan sammalmatolla. Edelleen molemmilta vartiopaikoilta kuului huudahduksia mutta sotilaiden lähestymistä Moilanen ei havainnut. Moilasen korva erotti metallin kolahduksen. Konekiväärin lukko, hän arveli äänen kuullessaan. Ääni oli tullut vasemmanpuoleisesta vartiopaikasta. Viisikymmentä metriä matkaa, Moilanen mietti. Saatana kun meinattiin ryömiä suoraan vartiopaikalle asti, ylikersantti soimasi itseään. Jos ampuvat niin silloin ryömitään taakse rakettina, Moilanen suunnitteli. Kului viisi minuuttia ja molemmat vartiopaikat hiljenivät. Moilasen nenä oli kiinni sammaleessa. Hänen sieraimiinsa levisi kesäisen metsän tuoksut. Kohta tuoksuihin sekoittui mahorkan kitkerät hajut. Moilanen näytti kädellä uutta suuntaa etuoikealle ja lähti etenemään hitaasti ryömien.

Pienen hakemisen jälkeen Moilanen löysi painanteen, joka jatkui idän suuntaan. Pian partio kyyhötti painanteen pääs-

sä ja katsoi Rakkolanjoen vuolaana virtaavaa pintaa. Vihollisotilaiden äänet ja rajalinjan vartiopaikat jäivät taakse ja edessä avautui hiljainen korpimetsä. Moilanen katsoi Sivosta, jonka kasvot olivat nyrpeät ja surulliset silmät tuijottivat sammalikkoo.

– Älähän mitään, sattuuhan niitä vahinkoja, Moilanen tuumasi rauhalliseen tapaansa. – Hengissä selvittiin.

– Saatana kun konepistooli lipesi käsistä ja juuri sillä kohtaa pitikin olla kivi, Sivonen soimasi itseään.

– Se kolahdus saattoi pelastaa meidän henkemme, Moilanen lohdutti Sivosta. – Olisimme muuten ryömineet suoraan konekiväärin eteen.

Partio oli ylittänyt ensimmäisen jotoksen, jonka he tiesivät johtavan vihollisen havumajoille. He saapuivat juuri toisen jotoksen lähelle, samojen kalliolohkareiden suojaan missä vuorokautta aiemmin olivat aseillaan vihollisen joukkoa tähtäilleet. Moilanen kuunteli korva tarkkana alueelle, jossa kolmenkymmenen vihollissotilaan osasto oli liikkunut.

– Mennään jotoksen yli ja sitten nenä kohti linjaa.

Kymmenen minuuttia kestäneen koukkauksen jälkeen saavuttiin pienen aukean läheisyyteen, jonka ympäristö oli taimikon ja harvakseltaan kasvavan, nuoren koivikon täyttämä. Moilanen pysähtyi ja katsoi aukean suuntaan, jonne syvyydestä tuleva jotos näytti päättyvän. Kohta takaa varovaisin askelin hiipivä kaksikko tavoitti Moilasen.

– Näkykö rakkaita naapureita, Sivonen kysyi ja hymähti.

– Hiljaista on. Jatketaan aukean reunaan.

Parikymmentä metriä edettyään Moilanen syöksyi maahan ja ryömi oikealta löytämänsä mättään suojaan. Takana etenevä kaksikko katsoi sekunnin tai kaksi hölmistyneenä ennen kuin he heittäytyivät lähimpien koivujen juurille.

– Mitähän se näki? Kärkkäinen kuiskasi pelokkaasti.

– Shyys... tuskin ainakaan omia.

– Ryömitäänkö lähemmäksi?

– Ei saatana mennä, odotetaan Moilasen merkkiä.

Molemmat kurkottivat kaulaansa nähdäkseen aluskasvillisuuden sekaan, mättään taakse suojautuneen ylikersantin. Moilanen makasi suikka kallellaan mättään suojassa ja aseensa perä oli painautuneena olkapäätä vasten. Piippu sahasi silmien mukana etumaastoa. Sadanviidenkymmenen metrin päästä koivujen ja vesakoiden suojasta nousi kolme vihollissotilasta, jotka lähtivät etenemään syvemmälle metsään. Moilasen aseensa piippu seurasi kolmikkoon ja samalla katse etsi muita vihollisosastoja. Nyt ylikersantin takana makaavat sotamiehetkin havaitsivat kolmikon, joka katosi metsän sisään.

– Voi saakeli sentään. Meinattiin kävellä vihollisen syliin, kuiskasi Sivonen äänellä, josta huumori oli kerrankin kaukana.

– Onneksi Moilanen huomasi, Kärkkäinen supatti koivun juurelta. – Onkohan sillä Lapin tietäjien silmät.

Kohta kaksikko kuuli rapinaa ja näki ylikersantin harmaiden hartioiden heilahtelevan aluskasvillisuuden seassa.

– Hitto, olipa lähellä, Moilanen kuiskasi ehdittyään kaksikon luokse. – Onneksi näin suikan heilahtelevan puskiensa seasta.

– Näitkö muita kun nuo kolme? Sivonen kysyi kurkkien metsään kadonneen kolmikon suuntaan.

– En, mutta jotain täällä on. Tuskin ne muuten tuolla aukean suunnalla pyörisivät. Ryömitään kumpareelle niin nähdään aukean reunat.

Tovin kuluttua kolme niskaa hankasi kenttätakin kaulusta, kun uteliaat silmäparit tuijottivat aukean ympäristöä. Kolmikon pupillit meinasivat tulla ulos silmäkuopista. Aukean eteläreunassa, vesakoiden ja kaarelle taivutettujen koivurunkojen suojassa oli kolme kranaatinheitintä. Heittimien päälle oli aseteltu naamioverkot. Moilanen katsoi jännittynein silmin heittämiä ja antoi mielessään tunnustusta vihollissoti-